

บทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่อการสนับสนุนการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนท้องถิ่น

The Role of local governments in encouraging forest conservation of local
communities, Chiang Mai, Thailand

เกศสุดา สิทธิสันติกุล

Katesuda Sithisuntikul

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้ง จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดของการดำเนินงาน รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การศึกษาเอกสารทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องของ อปท. 6 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าเมี่ยง เทศบาลตำบลวงเหนือ เทศบาลตำบลเชิงดอย เทศบาลตำบลแม่โป่ง อบต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด และอบต.ห้วยแก้ว อ.แม่ออน

ผลการศึกษาพบว่า อปท. ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน โดยกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของ อปท. ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด การดำเนินงานนี้อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายของ อปท. นอกจากนี้ อปท. ยังมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อการวางแผนอนุรักษ์ป่าไม้ก่อนประกาศเป็นเทศบัญญัติการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ สำหรับลักษณะการสนับสนุนชุมชน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ การดำเนินกิจกรรมในชุมชน การสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และการสนับสนุนบุคลากรให้เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าของชุมชน นอกจากนี้ อปท. ยังมีการประสานความร่วมมือระดับชุมชน ระดับหน่วยงาน และระดับเครือข่าย

ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด บ่งชี้ 1) จุดแข็ง - นโยบายชัดเจน มีความร่วมมือภายใน เจ้าหน้าที่มีศักยภาพ มีความใกล้ชิดกับชุมชน 2) จุดอ่อน - การให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐาน การทำงานเชิงรับ ขาดบุคลากรเฉพาะด้าน งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการจัดการข้อมูล การสื่อสารไม่เพียงพอ 3) โอกาส - ชุมชนมีจิตสำนึกสูง แคนนำชุมชนเข้มแข็ง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การมีเครือข่าย การสนับสนุนของหน่วยงานอื่น 4) ข้อจำกัด - หน้าที่ตามกฎหมายไม่ชัดเจน ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยลง กฎระเบียบไม่เอื้อ ขาดการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ทศนคติชุมชนตามกระแสนิยม

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของ อปท. ในการสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้สถิติเชิงอนุมาน Chi-Square (χ^2) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 พบว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการ 1) ปัจจัยด้านชุมชน - การมีส่วนร่วม ศักยภาพชุมชน ผู้นำชุมชน และความเข้มแข็งของเครือข่ายอนุรักษ์ 2) ปัจจัยด้านบุคลากรในองค์กร - ความมีจิตอาสา ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ ความทุ่มเท 3) ปัจจัยด้านผู้นำขององค์กร - ความมีวิสัยทัศน์ การให้ความสำคัญ ความตั้งใจและมุ่งมั่น การมีทักษะการจัดการ และ 4) ปัจจัยด้านอื่นๆ - การสนับสนุนด้านปฏิบัติการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อบทบาทหน้าที่ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม 1) ปัจจัยด้านชุมชน - การมีส่วนร่วม ศักยภาพชุมชน ผู้นำชุมชน และความเข้มแข็งของเครือข่ายอนุรักษ์ 2) ปัจจัยด้านบุคลากรในองค์กร - จิตอาสา ทักษะ ประสบการณ์ ความทุ่มเท 3) ปัจจัยด้านผู้นำขององค์กร - ความมีวิสัยทัศน์ การให้ความสำคัญ ความตั้งใจและมุ่งมั่น การมีทักษะการจัดการ และ 4) ปัจจัยด้านอื่นๆ - การสนับสนุนด้านงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของ อปท. ด้านการสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การเพิ่มรูปแบบการสนับสนุนที่หลากหลายมากขึ้น การปรับกลยุทธ์ผู้การทำงานเชิงรุก การหนุนเสริมการทำงานของเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การดำเนินงานอย่างยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ การประชาสัมพันธ์รณรงค์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน และการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน

คำสำคัญ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การอนุรักษ์ป่าไม้ ชุมชนท้องถิ่น

ABSTRACT

This study aimed to examine i) the performance of the local administration organizations in encouraging the local communities for forest conservation, including SWOT analysis, i.e., strengths, weaknesses, opportunities, and threats, ii) to analyze factors relating to the performance of the local administration organizations in encouraging the local communities for forest conservation, iii) to suggest the performance to improve efficient operation. Data employed in this analysis were collected from related documents, questionnaires, and interviews with key resource persons of the 6 local administration organizations in Chiang Mai Province: Pa Miang Municipality, Luang Neua Municipality, Cheung Doi Municipality, Mae Pong Municipality, and Thep Sa Det Local Authority in Doi Sa Ket District, and Huay Kaew Local Authority in Mae On District.

The results indicated that visions and strategies of the local administration organizations were in consistent with the Chiang Mai provincial strategic plans. The performance in encouraging the local communities for forest conservation depends upon the administrative structure and collaboration of executives and staffs in local administration organizations. The local administration organizations had arranged public meetings to formulate plans and practical projects of forest conservation prior to passing the municipal legislation. Main considerations in forest conservation of the local administration organizations included providing support local communities on i) information and knowledge, ii) activities, iii) budget, iv) materials and tools, and v) staffs. Aside from concrete plans, encouraging forest conservation strongly required establishing cooperation within communities, and among agencies and networks.

Findings from the SWOT analysis of the selected local administration organizations indicated that; 1) strengths – included clear policy, good cooperation, competency of employees, and familiarity with local communities, 2) weaknesses – consisted of high emphasis of infrastructure, passive strategies, lack of specialize staff, inadequate budget, lack of data management, and insufficient communication, 3) opportunities – comprised good awareness of community members, strong leadership, good relationship with local communities, networking,

and strong support from external agencies, and 4) threats – included ambiguous authorities with respect to laws, less participation of local communities, incompatible regulations, weakness of networking, and attitude in favor of capitalism.

Chi-Square (χ^2) analysis at the significance level of 0.10 also indicated factors relating to the role of local administration organizations in encouraging forest conservation of local communities. The factors affecting the role of organization management are: 1) local communities – participation, competency, leader, and strong network, 2) staffs of local administration organizations – volunteer spirit, skill, experience, knowledge, and endeavor, 3) leaders of local administration organizations - vision, intention, emphasis, and managerial skill, and 4) others – activities support, budget support, and staff support from related agencies. In addition, the factors affecting the role of establishing participation are: 1) local communities – participation, competency, leader and strong network, 2) staffs of local administration organizations – volunteer spirit, skill, experience and endeavor, 3) leaders of local administration organizations - vision, intention, emphasis and managerial skill, and 4) others – budget support from related agencies.

In order to improve competency of local administration organizations, the suggestions derived from this study included providing more means to support local communities, focusing on active strategies, empowering competency of staffs and networking, operating flexible performances, managing performances according with situation, encouraging public communication, developing database for planning, and conducting research to develop competency of organizations.

Keywords: local administration organizations, forest conservation, and local communities